

Література

1. Загальна психологія: підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2009. – 464 с.
2. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360с.
3. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 272 с.
4. Психологія: підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін.; за ред. Ю. Л. Трофімова. – К. : Либідь, 1999. – 558с.
5. Сухомлинський В. О. Виб. тв.: В 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т.4. – 640с.

УДК 37.013:378

МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ

С.І.Тихолаз

***Анотація.** У статті на основі аналізу психологічної і педагогічної літератури, а також сучасної практики підготовки фахівців у вищих медичних навчальних закладах обґрунтовується модель педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості студентів медичних ВНЗ.*

***Ключові слова:** професійна спрямованість, педагогічний супровід, модель педагогічного супроводу, професійне становлення майбутніх медиків, педагогічні умови.*

***Аннотация.** В статье на основании анализа психологической и педагогической литературы, а также современной практики подготовки специалистов в высших медицинских учебных заведениях обосновывается модель педагогического сопровождения развития профессиональной направленности студентов медицинских вузов.*

***Ключевые слова:** профессиональная направленность, педагогическое сопровождение, модель педагогического сопровождения, профессиональное становление будущих медиков, педагогические условия.*

***Summary.** In the article on the basis of analysis of psychological and pedagogical literature, and also modern practice of preparation of specialists the model of pedagogical accompaniment of development of professional orientation of students of medical institutions of higher learning is grounded in higher medical educational establishments.*

***Keywords:** professional orientation, pedagogical accompaniment, model of pedagogical accompaniment, professional becoming of future physicians, pedagogical condition.*

Постановка проблеми. Нині все більш помітним стає інтерес громадськості, органів державної влади, засобів масової інформації і самого медичного співтовариства до проблем соціально-економічного, морально-етичного і юридичного характеру, пов'язаних із сучасним станом системи охорони здоров'я та медичної освіти. З новою силою актуалізувалися питання гуманізації медичної освіти, особистісно-професійного розвитку майбутнього лікаря, особливо його ціннісно-сміислової сфери та морально-етичних якостей. Педагогічна практика свідчить, що формування професійної спрямованості майбутніх фахівців, процеси її зміцнення, послаблення чи переорієнтації відбуваються також у період підготовки у вищому навчальному закладі, у зв'язку з чим існує потреба в проведенні спеціальних заходів, спрямованих на активізацію професійного становлення та розвиток професійної спрямованості майбутніх лікарів.

Аналіз досліджень і публікацій. Різні аспекти розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців розглядалися в контексті формування професійної ідентичності особистості (О.В.Денисова, Т.П.Маралова, У.С.Родигіна, О.О.Трандіна, Л.Б.Шнейдер та ін.), професійної самосвідомості (Л.О.Григорович, Н.Ю.Веселова, С.В.Кошелева та ін.), професійних інтересів і нахилів (С.П.Крягжде, О.М.Прядехо, Б.О.Федоришин та ін.), ціннісного ставлення до професії (М.Н.Дьоміна). Водночас аналіз педагогічної та психологічної літератури свідчить, що ступінь дослідженості питань розвитку професійної спрямованості майбутніх медичних працівників в умовах вищого навчального закладу не відповідає рівню їх теоретичної й практичної значущості. Лише декілька досліджень присвячено цій проблемі, але в них розглядаються різні аспекти становлення професійної спрямованості школярів або учнів середніх медичних навчальних закладів: формування професійного інтересу в учнів середніх медичних навчальних закладів [7], педагогічні умови формування професійної спрямованості студентів

середніх медичних навчальних закладів [1], формування у медичних працівників ціннісного ставлення до професіоналізму [3], формування професійної спрямованості учнів на медичну професію [4]. Є також декілька досліджень, в яких окремі аспекти професійної спрямованості розглядаються в загальному контексті особистісно-професійного становлення лікаря (І.С.Вітенко, В.Т.Вогралик, О.В.Денисова, Г.П.Кондратенко, Б.І.Ороховський, Б.А.Ясько та ін.). Водночас залишаються недостатньо дослідженими питання професійно зумовленого змісту й структури професійної спрямованості майбутніх лікарів, потребує наукового обґрунтування модель педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості студентів в освітньому процесі медичного ВНЗ.

Метою даної статті є обґрунтування на основі аналізу психологічної і педагогічної літератури, сучасної практики професійної підготовки лікарів, а також власного педагогічного досвіду моделі педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості студентів медичного університету.

Виклад основного матеріалу. Поняття "педагогічний супровід" протягом останніх років доволі активно використовується в педагогічній літературі. Його вживають, зокрема, Т.В.Анохіна, О.Л.Гончарова, Н.Н.Михайлова, С.М.Юсфін, Б.Є.Фішман та ін. [2, 5]. Цей термін виник у руслі педагогіки підтримки, яка акцентує увагу не на зовнішніх формуючих впливах на особистість, а на її власній активності та сприянні саморозвитку. Дотримуючись такого підходу, ми розглядаємо педагогічний супровід як комплекс заходів, що забезпечують сприятливі умови для розвитку і зміцнення професійної спрямованості студентів. Вживаючи поняття педагогічний супровід, ми намагалися підкреслити, що студенти мають виступати не об'єктами педагогічного впливу, а активними суб'єктами професійного розвитку, здатними до самостійного розв'язання проблем, які виникають у процесі професійного самовизначення і становлення. Викладачі при цьому мають надавати необхідну підтримку, яка передбачає діагностування і аналіз проблем, консультування, корекцію, спільне з студентами планування способів подолання труднощів професійного становлення і надання допомоги в їх реалізації.

На основі узагальнення результатів аналізу психолого-педагогічної літератури, сучасної практики професійної підготовки лікарів, а також власного педагогічного досвіду, нами була розроблена модель педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів, яка містить три блоки (цільовий, операційно-діяльнісний, результативний) і комплексно відображає мету, завдання, педагогічні умови, форми, методи, напрями педагогічного супроводу, етапи та рівні розвитку професійної спрямованості студентів-медиків у процесі фахової підготовки (рис. 1).

На наш погляд, досягнення високого рівня розвитку професійної спрямованості студентів можливе за умови визначення і реалізації у процесі педагогічного супроводу двох модулів: теоретичного і технологічного. Теоретичний модуль містить комплекс знань з деонтології, психології, акмеології, основ професійної діяльності, які слугують основою для розробки конкретних методів і форм роботи щодо розвитку професійної спрямованості, активізації професійного самовизначення та самовдосконалення студентів. Технологічний модуль передбачає пізнання студентами своїх потенційних і реальних можливостей, реалізацію особистісних і професійних ресурсів, освоєння прийомів, навичок, умінь, технік і технологій самоаналізу, професійного саморозвитку та самовдосконалення. Об'єктами технологізації виступають соціокультурне середовище, особистість, діяльність, їхня взаємодія, що й визначає зміст і призначення технології розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів.

У рамках технологічного модуля ми визначили такі напрями педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості студентів: *систематична педагогічна діагностика*, спрямована на вивчення рівня професійної спрямованості, виявлення змісту і структури мотиваційно-ціннісної сфери, професійно важливих особистісних якостей, професійної ідентичності та прогнозування подальшого особистісно-професійного становлення студентів; *особистісно-професійне консультування* з метою вироблення індивідуальних рекомендацій щодо розвитку і зміцнення професійної спрямованості студентів; *навчально-корекційна робота* з використанням акмеологічних технологій, що сприяють формуванню професійної ідентичності студентів, набуттю ними умінь і навичок професійної рефлексії, саморегуляції, саморозвитку і самовдосконалення; *інформаційно-орієнтаційна робота* з метою підтримання та зміцнення прагнення студентів до професійного самовдосконалення і саморозвитку.

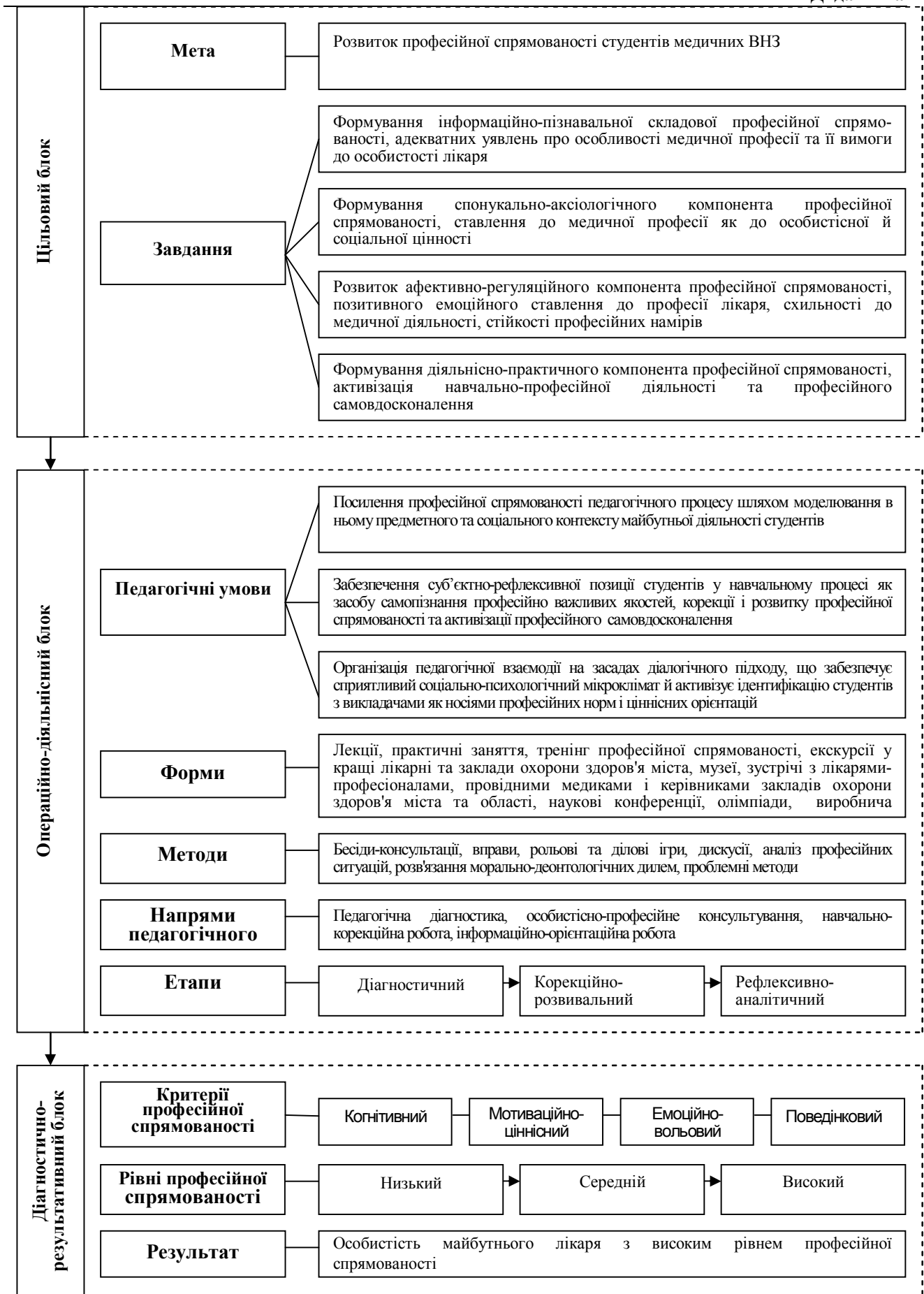

Рис.1. Модель педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості студентів медичних ВНЗ

Реалізація вказаних напрямів вимагає використання форм і методів навчально-виховної роботи, які моделюють предметний та соціальний зміст майбутньої діяльності та активізують професійне самовизначення студентів: індивідуальні консультації з студентами (із застосуванням проблемних запитань, технологій аналізу ситуацій професійного самовизначення тощо); групові форми роботи (дискусії, бесіди, дебати), спрямовані на обговорення особливостей і труднощів медичної професії, її ціннісно-сміслових аспектів, проблем медичної етики та деонтології, відповідності особистісних якостей студентів вимогам професії, аналіз ситуацій професійного та особистісного самовизначення; виробнича практика; тренінг професійної спрямованості; вправи, рольові та ділові ігри, що стимулюють професійне самовизначення студентів; зустрічі з лікарями-професіоналами, провідними медиками і керівниками закладів охорони здоров'я міста та області; екскурсії у кращі лікарні та заклади охорони здоров'я міста, музеї; виконання наукових досліджень, написання рефератів з історії і сучасного стану медичної науки в Україні та світі, творів-роздумів з актуальних питань професійної етики лікаря, суспільного та особистісного змісту медичної професії тощо.

Комплекс зазначених форм і методів навчально-виховної роботи з студентами ми розглядаємо як педагогічний супровід розвитку їх професійної спрямованості у процесі підготовки в медичному ВНЗ.

Впровадження розробленої моделі мало систематичний характер і здійснювалося відповідно до трьох етапів (діагностичний, корекційно-розвивальний, рефлексивно-аналітичний), кожен з яких передбачав реалізацію відповідних напрямів педагогічного супроводу.

На першому етапі – діагностичному – основна увага надавалася *педагогічній діагностиці*, яка здійснювалась з метою надання студентам допомоги у самопізнанні, уточненні їх професійної ідентичності та індивідуалізації подальшого педагогічного супроводу на основі врахування особливостей їх професійної спрямованості. У контексті цього напрямку роботи реалізовувались такі основні функції: 1) діагностична (вивчення структури та рівня розвитку професійних інтересів, нахилів, мотивів, професійно-ціннісних орієнтацій та особливостей професійної ідентичності студентів); 2) інформаційна (інформування студентів про отримані результати); 3) прогностична (прогнозування особистісно-професійного розвитку і становлення професійної спрямованості студентів). Об'єктом вивчення в даному випадку виступали структурно-змістові характеристики професійної спрямованості студентів: загальна спрямованість особистості, рівень розвитку професійної і навчальної мотивації, рівень професійних домагань, ступінь сформованості мотиваційно-ціннісної сфери, мотивація вибору професії, задоволеність навчальною діяльністю, ставлення до майбутньої професії.

Поточна діагностика індивідуальних якостей студентів поєднувалась з вивченням їх адаптації до навчання, професійної спрямованості і навчальної мотивації, ставлення до оволодіння майбутньою професійною діяльністю, соціально-психологічного клімату і міжособистісних відносин в навчальних групах. За підсумками діагностичного дослідження на кожного студента складалась характеристика, в якій відзначались особливості його професійного самовизначення і визначались перспективи розвитку професійної спрямованості. Для складання індивідуальних характеристик студентів використовувались результати спостереження за різними видами їх діяльності: 1) у повсякденній навчальній діяльності; 2) під час поточного і підсумкового контролю знань, умінь і навичок; 3) у процесі занять на клінічних циклах; 4) під час виконання суспільної роботи і різних доручень; 5) у період навчальної практики і стажування; 6) під час спілкування в навчальному студентському колективі.

Подальша стратегія педагогічного супроводу полягала в *особистісно-професійному консультуванні* студентів, яке, на наш погляд, дозволяє суттєво впливати на становлення їх професійної спрямованості. У процесі особистісно-професійного консультування реалізовувались дві основні функції: 1) орієнтаційна – розробка на основі діагностичного обстеження конкретних рекомендацій кожному студентові індивідуально або групі в цілому щодо розвитку і зміцнення професійної спрямованості, повнішого використання з цією метою внутрішнього потенціалу професійно-особистісного зростання; 2) регулююча – інформування студентів щодо можливих методів і стратегій професійного самовдосконалення, уточнення професійного Я-образу, реалізації власних професійних інтересів і нахилів.

Педагогічна практика засвідчила, що найбільш ефективними у особистісно-професійному консультуванні є дві форми роботи: групове й індивідуальне консультування студентів. Вибір того чи іншого методу або форми консультування здійснювався залежно від його завдань, змісту, мети та індивідуальних особливостей студентів. Так, наприклад, якщо мета консультування полягала в реалізації інформаційної функції, ознайомленні студентів із професійно важливими якостями особистості лікаря, то воно здійснювалося під час факультативних занять і вивчення фахових дисциплін. Групова форма консультування обиралась і в тому випадку, якщо її завдання полягало у

виробленні стратегії оцінювання або вивчення особистісно-професійного розвитку студентів, що передбачало застосування анкетування, тестування й інших емпіричних методів дослідження. Групове консультування виявилось достатньо ефективним і під час рефлексивного аналізу студентами особливостей власної професійної ідентичності, професійно важливих особистісних якостей, оскільки активізувався додатковий механізм зворотного зв'язку, завдяки чому студенти виступали суб'єктами власних змін. Індивідуальна форма консультування застосовувалася під час вирішення особистісних проблем, пов'язаних з виявленням причин і проявів професійної дезорієнтації студентів, а також за наявності питань, які становили інтерес для конкретного студента.

Важливою передумовою продуктивності педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості студентів є дотримання ряду принципів: добровільності, творчої позиції, партнерського спілкування, комплексності. Принцип добровільності спирається на свободу вибору, у тому числі на пряму власного професійно-особистісного розвитку. Для особистості, якій властиве прагнення до самовдосконалення, зокрема у навчальній і майбутній професійній діяльності, психологічне консультування може стати педагогічною підтримкою як професійного зростання в цілому, так і розвитку її професійної спрямованості. Разом з тим, рефлексивний аналіз отриманої інформації, що стосується власної особистості, може виявитися важливим чинником активізації студентів у навчальній і майбутній професійній діяльності. Також важливою є реалізація принципу партнерського спілкування, оскільки без довіри студентів до педагога не може бути досягнута мета консультування. Реалізація цього принципу передбачає створення атмосфери безпеки, довіри, відвертості, що дозволяє уникнути закритості спілкування і знайти оптимальні шляхи розв'язання проблем особистісного та професійного становлення студентів.

Принцип комплексності вимагає інтеграції різних напрямів навчально-виховної роботи, спрямованої на розвиток і корекцію професійної спрямованості майбутніх лікарів у педагогічному процесі медичного ВНЗ. Розвиток професійної спрямованості студентів можливий за умови створення цілісного соціально-виховного середовища, яке б виступало джерелом засвоєння майбутніми лікарями професійних норм, традицій і цінностей. Для цього необхідно, щоб питанням розвитку професійної спрямованості приділялася особлива увага під час аудиторних занять, вивчення загальногуманітарних і фахових дисциплін, проведення позааудиторної виховної роботи, організації науково-дослідної діяльності та виробничої практики студентів. Розвиток професійної спрямованості має стати органічною складовою педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх лікарів протягом усього періоду навчання у вищому медичному закладі.

На другому етапі розвитку професійної спрямованості студентів - корекційно-розвивальному - основним напрямом педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів виступала *навчально-корекційна робота*. Її головна мета полягала в розвитку складових професійної спрямованості, уточненні професійного Я-образу, уявлень студентів про завдання та цінності професійної діяльності, її вимоги до особистості лікаря шляхом усунення негативних установок, розкриття суспільної значущості та особистісного смислу медичної професії. Навчально-корекційна робота передбачала використання різноманітних прийомів, форм і технологій, вибір яких здійснювався відповідно до результатів діагностичного обстеження студентів. Зокрема, під час занять та позааудиторної роботи нами широко застосовувалися інтерактивні методи навчання, дискусії, метод аналізу ситуацій, елементи тренінгу, рольові та ділові ігри, драматизації, що сприяло розвитку рефлексивної компетенції студентів – здатності критично оцінювати власні професійні якості, ціннісні орієнтації, професійні наміри.

«Входження» в професію розпочинається з освоєння її мови. Особливе місце в цьому процесі відводиться професійно орієнтованій дисципліні «Латинська мова та основи медичної термінології», оскільки саме латинська мова лежить в основі формування термінологічної грамотності студентів як невід'ємної складової їх професійної готовності. Головна мета викладання цієї дисципліни полягає в тому, щоб навчити студентів розуміти, свідомо, грамотно та творчо "використовувати грецько-латинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця", "володіти латинською мовою на рівні фахового використання та спілкування" [6, с. 42]. Знання основ латинської граматики, спеціальної лексики, основного грецько-латинського словотворчого фонду, вміння писати і читати латинською мовою рецепти та клінічні діагнози забезпечують професійну термінологічну грамотність спеціаліста-медика, полегшують студентам розуміння фахової літератури.

Розвиток професійної спрямованості студентів у процесі вивчення латинської мови та основ медичної термінології здійснювався як на практичних заняттях, так і в позааудиторній діяльності, під час проведення олімпіад, конкурсів, конференцій, індивідуальних бесід, спрямованих на пропаганду здорового способу життя, формування почуття гордості за свою "Alma mater", дискусій з проблем

медичної деонтології, етики, екології, професійної діяльності тощо.

Наші спостереження свідчать, що участь студентів у наукових конференціях сприяє розвитку їх професійного мислення, формує вміння міркувати на теми, пов'язані з професією лікаря, підвищує професійну самооцінку, сприяє формуванню ціннісного ставлення до майбутньої професії. Виступи з науковими повідомленнями вчать студентів виражати свої думки ясно, чітко, з використанням спеціальних термінів, які вони засвоюють на заняттях з латинської мови та основ медичної термінології. Все це позитивно впливає на особистісне становлення майбутніх лікарів, розвиток їх професійно важливих якостей, зокрема, професійної спрямованості.

На наш погляд, процеси професійного самовизначення, професійної ідентифікації особистості на етапі навчання у ВНЗ можуть бути актуалізовані шляхом проведення спеціального тренінгу професійної спрямованості. Необхідність звернення до тренінгу як засобу розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів зумовлена закономірністю, відповідно до якої реальна професійна поведінка індивіда вибудовується відповідно до його професійної Я-концепції. Як свідчать дослідження, корекція професійної складової Я-концепції особистості найбільш успішно відбувається саме в процесі групового тренінгу завдяки дії таких чинників: зростання мотивації до самопізнання в результаті впливу групових норм, що активізують рефлексію і самоаналіз; усвідомлення власних потреб, можливостей, професійних інтересів і цінностей; створення позитивних образів і перспектив професійного та особистісного майбутнього, постановка цілей для підтримки і розвитку професійного образу Я; надання індивідові максимального зворотного зв'язку щодо його особистісних проявів, професійної поведінки. Серед інших чинників, що забезпечують ефективність тренінгу як форми педагогічної підтримки розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів, можна назвати: створення комфортної соціально-психологічної атмосфери, неформальної обстановки взаємодії; можливість задоволення базових потреб студентів (у спілкуванні, прийнятті, досягненні, самоствердженні тощо); умовність соціально-психологічної діяльності, відсутність ризику реальної невдачі, завдяки чому послаблюється вплив раніше засвоєних установок. Таким чином відбувається розширення професійного досвіду студентів і стає можливою зміна професійних установок, корекція професійного образу Я і уточнення намірів щодо професійного майбутнього.

Розроблена нами програма тренінгу як засобу активізації розвитку професійної спрямованості та формування образу майбутньої професійної діяльності студентів передбачала спеціально організовану розвивальну взаємодію між його учасниками, яка характеризується єдністю таких складових: зміст (професійно орієнтований); розвивальні ситуації; процес взаємодії; способи організації і реалізації взаємодії; готовність до взаємодії, внутрішньоособистісні умови її продуктивної реалізації і результати взаємодії як внутрішньо особистісного перетворення її змісту.

Тренінгова програма була направлена на розвиток у майбутніх лікарів професійної самосвідомості, професійно важливих особистісних якостей, формування адекватної професійної і особистісної ідентичності, уточнення уявлень про особистісні ресурси професійного становлення, посилення мотивації професійної підготовки і самовдосконалення. Завдання тренінгу спрямовувалися на усвідомлення майбутніми лікарями своїх професійних можливостей, визначення шляхів входження в професійне співтовариство і стимулювання мотивації подальшого професійного зростання. Реалізація завдань тренінгу досягалася шляхом активізації рефлексивних процесів студентів, їх пізнавальних можливостей для аналізу особливостей професійної діяльності, проектування образу професійного майбутнього, вдосконалення інтерактивного і перцептивного аспектів спілкування, вироблення і осмислення своєї професійної позиції.

Однією з важливих педагогічних умов розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів є моделювання у процесі їх підготовки предметного та соціального контексту майбутньої діяльності. Ефективним засобом такого моделювання є виробнича практика, яка проводиться на базі лікувальних установ і дає змогу студентам випробувати свої можливості у реальному виконанні функціональних обов'язків лікаря. Відповідно до навчального плану і освітньо-професійної програми підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів виробнича практика за спеціальністю "Лікувальна справа" диференціюється за видами: на 3 курсі – сестринська практика (2 тижні), і на 4 і 5 курсах – виробнича практика (по 4 тижні) з акушерства і гінекології, хірургії, терапії, педіатрії. Виробнича практика передбачає оволодіння майбутніми лікарями усім різноманіттям відносин, функцій і видів професійної діяльності, забезпечує набуття першого досвіду самостійної діяльності, інтеграцію в медичне професійне співтовариство. Вона справляє суттєвий вплив на розвиток професійної спрямованості майбутніх лікарів, які отримують можливість безпосередньо контактувати з хворими, збирати анамнез, бути присутніми під час діагностичних обстежень (УЗД, кардіографія) і операцій,

користуватися медичними інструментами, вести медичну документацію, заповнювати щоденники історій хвороб тощо. Саме під час виробничої практики студенти оволодівають основами медичної етики і деонтології, перевіряють свою готовність дотримуватися принципів гуманізму, толерантності і милосердя у спілкуванні з хворими.

Наші спостереження свідчать, що для багатьох студентів практика стає серйозним випробуванням, яке дає змогу переконалися у правильності чи, навпаки, хибності професійного вибору. Частина студентів, які мали неадекватні ідеалізовані уявлення про особливості діяльності лікаря, переживають справжній стрес, зіткнувшись з реаліями медичної професії, побувавши на операціях, пологах, обстеженні важких хворих, відчувши неприємний запах і побачивши страшні для звиклого ока картини травм. У зв'язку з цим особливого значення набуває психологічна підтримка студентів, надання їм допомоги у розв'язанні проблем, пов'язаних з адаптацією до реальних умов професійної діяльності, налагодженням конструктивних відносин з пацієнтами та працівниками базових медичних установ.

З метою підготовки студентів експериментальної групи до подолання потенційних труднощів перед їх виходом на практику ми брали участь у проведенні настановних консультацій, під час яких готували до зустрічі з можливими проблемами, знайомили з правилами поведінки в медичних установах, принципами медичної етики та деонтології. Для стимулювання рефлексивного осмислення власних дій під час практики, оцінювання відповідності власних здібностей і особистісних якостей вимогам медичної професії студентам експериментальної групи пропонувалося у щоденниках фіксувати не тільки виконання медичних функцій і маніпуляцій, але й описувати свої враження від взаємодії з пацієнтами та медичними працівниками, аналізувати професійні успіхи і невдачі, їхні причини. Протягом усього періоду практики студенти беруть участь в лікарських конференціях, у проведенні санітарно-освітньої роботи (бесіди з хворими, випуск санбюлетнів тощо), вивчають і реферують медичну літературу, проводять навчально-дослідницьку роботу, ведуть звітну документацію. Все це сприяє не тільки оволодінню фаховими практичними вміннями і навичками, але й стимулює професійне самовизначення студентів, формування у них адекватних уявлень про особливості медичної професії та відповідність власних якостей і здібностей її вимогам, зміцнює професійні наміри й активізує розвиток професійної ідентичності майбутніх лікарів.

Інформаційно-орієнтаційний напрям розробленої нами моделі педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості студентів передбачав реалізацію управлінських рішень з усунення або послаблення впливу негативних чинників на становлення професійної спрямованості студентів і розробку комплексу заходів, які стимулюють прагнення до професійного самовдосконалення. З цією метою проводилися, зокрема, такі заходи, як студентські конференції, семінари, зустрічі з видатними медиками, екскурсії в кращі лікувальні установи міста: Вінницьку обласну клінічну лікарню ім. М.І. Пирогова, Вінницьку обласну дитячу клінічну лікарню, національний музей-садибу М.І. Пирогова, обласний краєзнавчий музей (медична експозиція) тощо.

Під час позааудиторної виховної роботи з студентами експериментальних груп ми вивчали їх індивідуальні особливості, проводили фізкультурно-оздоровчі заходи, збори, присвячені видатним датам в історії медицини України, бесіди з ветеранами охорони здоров'я, святкові вечори та зустрічі з цікавими людьми – представниками медичної професії, організували самостійну роботу та побут студентів, пропагували здоровий спосіб життя. Завдяки цим заходам студенти отримали можливість глибше ознайомитися з професійними нормами та цінностями, скоригувати власні уявлення про особливості, завдання і функції майбутньої діяльності, упевнитися у правильності свого професійного вибору. Такі заходи допомагали також підняти рівень суб'єктивної значущості та престижності майбутньої професії в очах студентів, усунути негативні моменти у сприйнятті ними себе як фахівців, що суттєво активізувало їх навчально-професійну діяльність і стимулювало розвиток професійної спрямованості. Заключний – рефлексивно-аналітичний – етап розвитку професійної спрямованості майбутніх лікарів передбачав здійснення підсумкової діагностики сформованості компонентів професійної спрямованості, на основі якої студенти спільно з викладачем аналізували динаміку власних уявлень про особливості медичної професії та її вимоги до особистості лікаря, осмислювали зміни у професійних цінностях, ставленні до майбутньої діяльності, мотивацію навчальної діяльності, стійкість професійних намірів, активність професійного самовдосконалення.

Висновок. Таким чином, розроблена модель педагогічного супроводу розвитку професійної спрямованості має комплексний характер і містить низку навчально-виховних заходів, які формують творчу атмосферу в навчальних групах, стимулюють розвиток професійних інтересів студентів, їх ціннісного ставлення до майбутньої професії, активізують науково-дослідну і навчально-професійну діяльність, забезпечують можливості для професійного саморозвитку і самореалізації майбутніх лікарів.

Література

1. Аниськіна Н.И. Формирование профессиональной направленности студентов средних медицинских учебных заведений: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / Н.И. Аниськіна. – Брянск, 1999. – 22 с.
2. Анохина Т. В. Педагогическая поддержка как реальность современного образования / Т. В. Анохина // Классный руководитель. - 2000.- №3. - С. 60-63.
3. Демина М.Н. Формирование ценностного отношения к профессионализму у медицинских работников: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.11 "Психология личности"; 19.00.13 "Психология развития, акмеология" / М.Н. Демина. – М., 1999. – 21 с.
4. Іваненко Р.В. Організаційно-педагогічні умови професійної орієнтації старшокласників на медичні спеціальності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Р.В. Іваненко. – Вінниця, 2008. – 21 с.
5. Михайлова Н.Н., Юсфин С.М. Педагогика поддержки: учебно-методическое пособие / Н.Н. Михайлова, С.М. Юсфин. - М.: Мирос, 2002. - 208 с.
6. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста за спеціальністю 7.110101. "Лікувальна справа" напряму підготовки 1101 "Медицина". Затв. МОН України №239 від 16.04.03. – К.: МОН України, 2003. – 43 с.
7. Пантелеева О.Н. Формирование профессионального интереса у учащихся средних профессиональных медицинских учебных заведений (на материале изучения латинского языка и медицинской терминологии): автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / О.Н. Пантелеева. – Орел, 2008. – 21 с.

УДК 37.091.26:811.161.2

ТЕМАТИЧНИЙ ТЕСТ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ З РІДНОЇ МОВИ

Т.П.Ткачук

Анотація. У статті проаналізовано завдання і цілі такого виду педагогічного контролю як тематичний тест, вказано критерії, яким він повинен відповідати, а також подано рекомендації стосовно кількості завдань, композиції та змісту тематичного тесту.

Ключові слова: контроль знань, педагогічний тест, тематичний тест, матриця тесту, композиція та зміст тематичного тесту.

Аннотация. В статье дан анализ заданий и целей такого вида педагогического контроля как тематический тест, указаны критерии, каким он должен отвечать, а также предложены рекомендации относительно количества заданий, композиции и содержания тематического теста.

Ключевые слова: контроль знаний, педагогический тест, тематический тест, матрица теста, композиция и содержание тематического теста.

Summary. In the article we analyzed tasks and aims of such type of pedagogical control as a thematic test; also we indicated criteria which it must answer, and gave recommendation about the amount of tasks, composition and maintenance of a thematic test.

Key words: control of knowledge, pedagogical test, thematic test, matrix of a test, composition and maintenance of thematic test.

Актуальність дослідження. Важливою ланкою у процесі навчання є контроль знань, за допомогою якого можна виявити переваги й недоліки використаних методів та прийомів, визначити взаємозв'язок між запланованим (прогнозованим) і досягнутим рівнями, оцінити засвоєний учнями матеріал та виявити прогалини у їхніх знаннях, порівняти роботу різних учителів тощо. Основна мета діагностичного контролю – «здійснювати формувальний вплив на поточний процес навчання за рахунок налагодження зворотного зв'язку від учня до педагога» [5, с.13].

Найкращою формою такого контролю, безперечно, є індивідуальна бесіда, під час якої учитель ускладнює або спрощує запитання залежно від відповідей учня, з'ясовуючи у такий спосіб, наскільки глибоко, детально засвоєно увесь матеріал визначеної теми. Однак педагогічний контроль передбачає оцінювання, яке повинно бути об'єктивним і не залежати від ставлення або рівня вимог конкретного учителя до певного учня чи класу. Під час такого оцінювання замість одиниці вимірювання потрібно використовувати набір завдань, які б стали показником засвоєних знань, умінь та навичок, незалежно від того, хто оцінює. Враховуючи вказані вище завдання та цілі, можемо констатувати, що для